

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΗΧΟΥΣ

ηχόχρωμα

ένταση

διάρκεια – ρυθμός

τονικό ύψος

Μια σειρά της Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης για τη μουσική στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Η ταυτότητα της σειράς

Έρευνα – σενάριο:

Κώστας Βώρος

Παναγιώτης Τσιρίδης

Επιστημονικός σύμβουλος:

Νικόλας Τσαφταρίδης

Κουκλοθέατρο:

«ΤΟ ΓΚΡΙ ΚΟΥΤΙ»

της Αντιγόνης Παρούση

με τις

Αλεξία Αλεξίου

Μαρουσώ Γεωργοπούλου

Σκηνοθεσία:

Φώτης Γαρυφαλάκης

Μουσική και παιχνίδι

Η μουσική, τις περισσότερες φορές, αποτελεί μία από τις πιο αγαπημένες δραστηριότητες για το δημοτικό σχολείο. Και αυτό γιατί όταν προσεγγίζεται από τους εκπαιδευτικούς με δημιουργικό τρόπο, σημαίνει παιχνίδι, έκφραση συναισθημάτων, ψυχική καλλιέργεια, ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων, σημείο συνάντησης με τον «άλλον», και γενικότερα όλα όσα μπορεί να προσφέρει το παιχνίδι και η τέχνη μαζί.

Στην αντίθετη περίπτωση, όταν δηλαδή προσεγγίζεται από τους εκπαιδευτικούς σαν ένα ακόμα «μάθημα» και μάλιστα με την παραδοσιακή εκείνη έννοια της διδασκόμενης ύλης, της παράδοσης και της εξέτασης, τότε καταλήγει να αποτελεί το χειρότερο εφιάλη των μαθητών. Και αυτό, γιατί το παιδί, ακόμα και όταν πιέζεται από το μάθημα της ορθογραφίας, καταλαβαίνει εντούτοις ένα νόημα που μπορεί να έχει η πίεση αυτή, ενώ το μάθημα της μουσικής χάνει αμέσως το νόημά του όταν χάσει τη λειτουργία του σαν παιχνίδι.

Το θέμα και οι στόχοι της ταινίας

Τα «Παιχνίδια με τους ήχους» έχουν ως θέμα τους τον ήχο και τις ιδιότητές του. Η ταινία αποτελεί μια παιδαγωγική πρόταση για τον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά μπορούν να αναπτύξουν βασικές μουσικές δεξιότητες. Μέσα από τις δραστηριότητες που παρουσιάζονται στην ταινία, προτείνεται ένας τρόπος για το πώς τα παιδιά μαθαίνουν να ακούνε, να αντιλαμβάνονται και να αναπαράγουν ήχους χρησιμοποιώντας τη φωνή τους και άλλα μικρά μουσικά όργανα.

Τα παιδιά φτάνουν στη γνώση και τη δημιουργία μέσα από το παιχνίδι. Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες δεν κάνουν τίποτε άλλο από το να παίζουν, να παίζουν ένα παιχνίδι, του οποίου οι κανόνες οδηγούν στην επίτευξη των στόχων που θέτει κάθε φορά ο/η εκπαιδευτικός.

Η οργάνωση των παιδιών σε ομάδες, όπως προτείνεται από την ταινία, εκτός του ότι εξυπηρετεί στη διαχείριση του χρόνου από την πλευρά του εκπαιδευτικού, συμβάλει καθοριστικά στη σύσφιξη των σχέσεων των παιδιών μέσα στην τάξη, στην ανάπτυξη της ικανότητάς τους για συνεργασία και ομαδική δημιουργία και τέλος στην ένταξη όλων των παιδιών μέσα στην ομάδα.

Τα παιχνίδια που παρουσιάζονται στο DVD είναι ένας οδηγός για τους εκπαιδευτικούς. Το ζητούμενο δεν είναι να τα ακολουθηθούν σαν «συνταγή», αλλά με βάση αυτά, να επινοήσουν τα δικά παιχνίδια, που θα τους οδηγήσουν στην επίτευξη των στόχων τους.

Η διαθεματική και διαπολιτισμική διάσταση της μουσικής

Οι στόχοι όμως που μπορούν να επιτευχθούν μέσα από τα παιχνίδια με τους ήχους και τη μουσική μπορούν να αφορούν και σε άλλα διδακτικά αντικείμενα όπως είναι η γλώσσα, τα μαθηματικά κ.α. Κάτι τέτοιο μπορεί να συμβεί είτε χρησιμοποιώντας τη μουσική για να την ανάπτυξη του κινήτρου μάθησης των μαθητών είτε μέσω μουσικών παιχνιδιών και δραστηριοτήτων που εστιάζονται σε έναν συγκεκριμένο γνωστικό στόχο.

Έτσι, για παράδειγμα, το πρώτο παιχνίδι της πρώτης ταινίας του συνοδευτικού DVD με τη μουσική τυφλόμυγα, πέρα από τον καθαρά μουσικό στόχο της διάκρισης των ηχοχρωμάτων, συμβάλει ιδιαίτερα στην ανάπτυξη σχέσεων εμπιστοσύνης ανάμεσα στα μέλη μιας ομάδας και στην ανάπτυξη της ικανότητας των μαθητών να μπαίνουν στην θέση του άλλου (ενσυναίσθηση).

Αντίστοιχα, το δεύτερο παιχνίδι της δεύτερης ταινίας, για τη διάρκεια του ήχου, εκτός από το μουσικό στόχο της παρατήρησης της διάρκειας του ήχου, αποτελεί μια

μαθηματική δραστηριότητα μέτρησης μηκών με αυθαίρετες μονάδες, ανοίγοντας το δρόμο τόσο για τη μουσική σημειογραφία του ρυθμού όσο και για τη μέτρηση μηκών με μονάδες μέτρησης.

Ειδικά όμως για την ανάπτυξη της προφορικής και γραπτής γλώσσας των μαθητών, οι μουσικές δραστηριότητες μπορούν να αποτελέσουν ένα πολλαπλό εργαλείο, άλλοτε μέσα από τη δημιουργία ιστοριών με αφορμή μια ακρόαση, άλλοτε μέσα από την παραγωγή μουσικών αυτοσχεδιασμών με βάση ένα κείμενο και άλλοτε πάλι μέσα από το τραγούδι όπου ο λόγος και η μουσική γίνονται ένα.

Η μουσική δηλαδή, μπορεί να γίνει ένα «κλειδί» στα χέρια των εκπαιδευτικών οι οποίοι θα δημιουργήσουν τα δικά τους «αντικλείδια»¹ προκειμένου να βρουν λύσεις για την επίτευξη των στόχων διάφορων διδακτικών αντικειμένων.

Πως μπορούμε να προβάλλουμε την ταινία στην τάξη

Το DVD περιέχει τέσσερις μικρές ταινίες. Κάθε ταινία έχει σαν θέμα μία από τις ιδιότητες του ήχου, διαρκεί περίπου δεκαεπτά λεπτά και αποτελείται από τρία μέρη. Σε μία διδακτική ώρα ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να προβάλει μία από τις ταινίες της σειράς.

Στο πρώτο μέρος κάθε ταινίας παρουσιάζεται, μέσα από ένα σύγχρονο κουκλοθέατρο, μια εισαγωγή για τον ήχο, η οποία είναι κοινή και για τις τέσσερις ταινίες. Στη συνέχεια αναλύεται κάθε μια από τις βασικές ιδιότητες του ήχου που αποτελούν και τους τίτλους κάθε ταινίας.

Στο δεύτερο μέρος κάθε ταινίας βλέπουμε παιχνίδια στην τάξη, τα οποία αφορούν στην ιδιότητα του ήχου που πραγματεύεται η ταινία. Ο εκπαιδευτικός και τα παιδιά μπορούν να παίζουν και οι ίδιοι αυτά τα παιχνίδια στην τάξη αλλά και να επινοήσουν τα δικά τους παιχνίδια.

Στο τρίτο και τελευταίο μέρος κάθε ταινίας υπάρχει ένα παιχνίδι αλληλεπίδρασης. Εδώ τα παιδιά καλούνται να παίξουν από τη θέση του θεατή. Ο/η εκπαιδευτικός χειρίζεται με το τηλεκοντρόλ τη ροή και την παύση της ταινίας δίνοντας κάθε φορά το χρόνο στους μαθητές ή στις ομάδες των μαθητών, να δώσουν τις απαντήσεις τους. Γι αυτό το λόγο είναι σημαντικό οι εκπαιδευτικοί να έχουν δει την ταινία πριν την προβάλουν στα παιδιά.

Καλή διασκέδαση λοιπόν και μην ξεχνάτε πως πάνω από όλα η μουσική είναι παιχνίδι!

¹ «Η μουσική στο σχολείο», σειρά: κλειδιά και αντικλείδια, Πρόγραμμα εκπαίδευσης μουσουλμανοπαίδων, Πανεπιστήμιο Αθηνών, www.kleidiakaiantikleidia.net